

ระบบเสียงภาษาถิ่นยวนสืคว

ในบทนี้จะได้กล่าวถึงหน่วยเสียงพยัญชนะ ทั้งที่เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว หน่วยเสียงพยัญชนะต้น 2 หน่วยเรียงกัน และหน่วยเสียงพยัญชนะท้าย หน่วยเสียงสระ ทั้งที่เป็นหน่วยเสียงสระเดี่ยว และหน่วยเสียงสระประสม และหน่วยเสียงวรรณยุกต์ ในภาษาถิ่นยวนสืคว โดยลำดับดังนี้

2.1 หน่วยเสียงพยัญชนะ

2.1.1 หน่วยเสียงพยัญชนะต้น

หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาถิ่นยวนสืคว ที่ปรากฏเป็นพยัญชนะต้นมี

21 หน่วย ดังนี้คือ

ตารางที่ 1 แสดงประเภท ที่เกิด และคุณสมบัติของหน่วยเสียงพยัญชนะต้น

ประเภท ของเสียง	ที่เกิด คุณสมบัติ ของเสียง	ริมฝีปาก	ริมฝีปาก	นุ่ม	เพดาน	เพดาน	ช่อง เส้นเสียง
			-ฟัน	เหงือก	แข็ง	อ่อน	
กัก	ไม่ก้อง ไม่มิกลุ่มลม	p-		t-	c-	k-	?-
	ไม่ก้อง มิกลุ่มลม	ph-		th-	ch-	kh-	
	ก้อง		b-		d-		
เสียดแทรก	ไม่ก้อง		f-	s-			h-
นาสิก	ก้อง	m-			n-	ŋ-	
ข้างลิ้น	ก้อง			l-			
กึ่งสระ	ก้อง		ŋ-		j-	(w)	

หน่วยเสียงทั้ง 21 หน่วย ที่ปรากฏในตารางที่ 1 ได้จากคู่เทียบเสียง หรือ
กลุ่มเทียบเสียงดังนี้คือ

/p/	[paa33]	* ป๋า
/ph/	[phaa33]	ผ๋า
/b/	[baa33]	บ๋า
/t/	[taan33]	ต๋า
/th/	[thaan33]	ถ๋า
/d/	[daan33]	ด๋า
/c/	[cuut35]	จูด
/ch/	[chuut35]	จูด
/k/	[kaa41]	(ข้าว) กล้า, เก้ง
/kh/	[khaa41]	ข๋า
/ʔ/	[ʔaa 4]	ฮ๋า
/f/	[faa33]	ฟ๋า
/s/	[saa33]	ส๋า
/h/	[haa33]	ห๋า
/m/	[maa31]	มา
/n/	[naa31]	นา
/ŋ/	[ŋaa31]	ยา (กริยา)
/ŋ/	[ŋaa31]	งา

* ดูรายละเอียดหน่วยเสียงสระและหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในหน้า 19 และ
หน้า 27 ตามลำดับ

/l/	[laa31]	ลา
/w/	[waa31]	วา, กางแขน
/j/	[jaa31]	ยา(นาม)

หน่วยเสียงพยัญชนะทั้ง 21 หน่วย แบ่งได้เป็น 5 ประเภท ตามลักษณะของเสียงคือ

2.1.1.1 หน่วยเสียงกัก มี 11 หน่วย คือ /p- ph- b- t- th- d- c- ch- k- kh- ʔ-/

2.1.1.2 หน่วยเสียงเสียดแทรก มี 3 หน่วย คือ /f- s- h-/

2.1.1.3 หน่วยเสียงนาสิก มี 4 หน่วย คือ /m- n- ŋ- ŋ-/

2.1.1.4 หน่วยเสียงข้างลิ้น มี 1 หน่วย คือ /l-/

2.1.1.5 หน่วยเสียงกึ่งสระ มี 2 หน่วย คือ /w- j-/

2.1.1.1 หน่วยเสียงกัก

2.1.1.1.1 /p-/ ลักษณะเสียงเป็นเสียงกัก เกิดที่

ริมฝีปาก ไม่ก้อง ไม่มีกลุ่มลม

ตัวอย่าง	/pi ¹ / - [pii15]	ปี
	/pi ⁴ / - [pii41]	พี
	/pu ⁵ / - [puua45]	ทวง
	/poŋ ¹ / - [poŋ15] ~ [poŋ15]	ปลง

2.1.1.1.2 /ph-/ ลักษณะเสียงเป็นเสียงกัก เกิดที่

ริมฝีปาก ไม่ก้อง มีกลุ่มลม

ตัวอย่าง	/ph ¹ / - [phəə15]	เปลอ
	/pha ³ / - [phaa33]	ผ่า
	/phɔj ² / - [phɔɔj31] ~ [phɔj31]	พลอย
	/phat ¹ / - [phaat35] ~ [phat35]	พัด

2.1.1.1.3 /b-/ ลักษณะเสียงเป็นเสียงกัก เกิดที่

ริมฝีปาก ก้อง

ตัวอย่าง	/be ² / - [bee31]	แม
	/ba ⁴ / - [baa41]	บ้า
	/bin ² / - [biin31] ~ [bin31]	บิน
	/beŋ ³ / - [beeŋ33] ~ [beŋ33]	เบ่ง

2.1.1.1.4 /t-/ ลักษณะเสียงเป็นเสียงกัก เกิดที่

ปุ่มเหงือก ไม่ก้อง ไม่มีกลุ่มลม

ตัวอย่าง	/te ³ / - [tee33]	แต่
	/to ⁴ / - [too41]	ท้อ, ต้อ, เท่า
	/ten ² / - [teen31] ~ [ten31]	แทน
	/tu ⁵ / - [tuu [?] 55] ~ [tu [?] 55]	พระสงฆ์

2.1.1.1.5 /th-/ ลักษณะเสียงเป็นเสียงกัก

เกิดที่ปุ่มเหงือก ไม่ก้อง มีกลุ่มลม

ตัวอย่าง	/the ² / - [thee31]	เท
	/thu ¹ / - [thuu15]	ดู
	/thiŋ ⁵ / - [thiŋ45] ~ [thiŋ45]	ทิ้ง
	/tha:j ² / - [thaa:j31]	ทาย

2.1.1.1.6 /d-/ ลักษณะเสียงเป็นเสียงกัก

เกิดที่ปุ่มเหงือก ก้อง

ตัวอย่าง	/de ⁴ / - [dee41]	ดักแด้
	/din ² / - [diin31] ~ [din31]	ดิน
	/doŋ ³ / - [doon33] ~ [doŋ33]	โด่ง
	/daj ⁴ / - [daj41]	ได้

2.1.1.1.7 /c-/ ลักษณะเสียงเป็นเสียงกัก

เกิดที่เพดานแข็ง ไม่ก้อง ไม่มีกลุ่มลม

ตัวอย่าง	/ci ⁵ / - [cii45]	ชี้
	/ca: ³ / - [caa33]	จำ (เช่นจำเอก,จำโท)
	/coŋ ³ / - [coŋ33] ~ [coŋ33]	เหลือไว้
	/cet ⁵ / - [ceet55] ~ [cet55]	เช็ค

2.1.1.1.8 /ch-/ ลักษณะเสียงเป็นเสียงกัก

เกิดที่เพดานแข็ง ไม่ก้อง มีกลุ่มลม

ตัวอย่าง	/chia ⁵ / - [chiia45]	เชื้อ
	/cha:j ¹ / - [chaaj15]	ฉาย
	/chut ⁵ / - [chuut55] ~ [chut55]	ชุด
	/chit ⁵ / - [chiit55] ~ [chit55]	ชิด

2.1.1.1.9 /k-/ ลักษณะเสียงเป็นเสียงกัก

เกิดที่เพดานอ่อน ไม่ก้อง ไม่มีกลุ่มลม

ตัวอย่าง	/ka: ¹ / - [kaa15]	กา, ครา
	/ka: ² / - [kaa31]	คา
	/kon ¹ / - [koon15] ~ [kon 15]	โกน,กรน, กด
	/kok ¹ / - [kook35] ~ [kok35]	กก

2.1.1.1.10 /kh-/ ลักษณะเสียงเป็นเสียงกัก

เกิดที่เพดานอ่อน ไม่ก้อง มีกลุ่มลม

ตัวอย่าง	/kha: ¹ / - [khaa15]	ชา
	/khwa: ⁵ / - [khwaa45]	คว่ำ
	/kheŋ ⁴ / - [kheŋ41] ~ [kheŋ41]	แข็ง
	/khok ⁵ / - [khook55] ~ [khok55]	ครก

2.1.1.1.11 /ʔ-/ ลักษณะเสียงเป็นเสียงกัก

เกิดที่ช่องเส้นเสียง ไม่ก้อง

ตัวอย่าง	/ʔa ² / - [ʔaa31]	อา
	/ʔu ³ / - [ʔuu33]	อู๋
	/ʔeŋ ² / - [ʔeeŋ31] ~ [ʔeŋ31]	เอง
	/ʔit ¹ / - [ʔiit35] ~ [ʔit35]	เทน้อย

2.1.1.2 หน่วยเสียงเสียดแทรก

2.1.1.2.1 /f-/ ลักษณะเสียงเป็นเสียงเสียดแทรก

เกิดที่ริมฝีปาก-ฟัน ไม่ก้อง

ตัวอย่าง	/fa: ¹ / - [faa15]	ฟา
	/fu ² / - [fuu31]	ฟู
	/fɔŋ ⁴ / - [fɔɔŋ41] ~ [fɔŋ41]	ริบ
	/fik ¹ / - [fiik35] ~ [fik35]	ฟิก

2.1.1.2.2 /s-/ ลักษณะเสียงเป็นเสียงเสียดแทรก

เกิดที่ปุ่มเหงือก ไม่ก้อง

ตัวอย่าง	/su ⁵ / - [suu45]	ซู
	/sia ¹ / - [sīia15]	เสีย, เสือ
	/sik ³ / - [siik33] ~ [sik33]	ฉิก
	/sak ⁵ / - [saak55] ~ [sak55]	ซั๊ก

2.1.1.2.3 /h-/ ลักษณะเสียงเป็นเสียงเสียดแทรก

เกิดที่ช่องเส้นเสียง ไม่ก้อง

ตัวอย่าง	/hi ² / - [hi i31]	ฮี, คค
	/hi ⁴ / - [hi i41]	ไห้
	/han ¹ / - [han15]	เหว
	/het ⁵ / - [heet55] ~ [het55]	ท่า

2.1.1.3 หน่วยเสียงนาสิก

2.1.1.3.1 /m-/ ลักษณะเสียง เป็น เสียงนาสิก

เกิดที่ริมฝีปาก ก้อง

ตัวอย่าง	/mi ² / - [miɿ31]	มี
	/ma: ¹ / - [maa15]	หมา
	/mɛŋ ² / - [mɛɛŋ31] ~ [mɛŋ31]	แมลง
	/mum ² / - [mum31] ~ [mum31]	มูม

2.1.1.3.2 /n-/ ลักษณะเสียง เป็น เสียงนาสิก

เกิดที่ปุ่มเหงือก ก้อง

ตัวอย่าง	/ni ¹ / - [niɿ15]	นี่
	/na: ² / - [naa31]	นา
	/num ³ / - [num33] ~ [num33]	หนุ่ม
	/nɔŋ ⁵ / - [nɔŋ45] ~ [nɔŋ45]	น้อง

2.1.1.3.3 /ŋ-/ ลักษณะเสียง เป็น เสียงนาสิก

เกิดที่เพดานแข็ง ก้อง

ตัวอย่าง	/ŋɛ ³ / - [ŋɛɛ33]	แห่
	/ŋia ² / - [ŋiia31]	นาน
	/ŋiŋ ² / - [ŋiŋ31] ~ [ŋiŋ31]	หญิง
	/ŋa: ⁴ / - [ŋaan41]	กัว

2.1.1.3.4 /ŋ-/ ลักษณะเสียง เป็น เสียงนาสิก

เกิดที่เพดานอ่อน ก้อง

ตัวอย่าง	/ŋɔ ² / - [ŋɔɔ31]	งอ
	/ŋia ³ / - [ŋiia33]	เหยื่อ
	/ŋɔŋ ² / - [ŋɔŋ31] ~ [ŋɔŋ31]	เงิน
	/ŋɔŋ ¹ / - [ŋɔŋ15] ~ [ŋɔŋ15]	หงอน

2.1.1.4 หน่วยเสียงข้างสั้น มีเพียงเสียงเดียว คือ /l-/

/l-/ ลักษณะเสียงเป็นเสียงข้างสั้น เกิดที่ปุ่มเหงือก ก้อง

ตัวอย่าง	/li ³ / - [lii33]	หรี
	/la: ² / - [laa31]	ลา, รา
	/lua ¹ / - [luua15]	ฟีน
	/lak ⁵ / - [laak55] ~ [lak55]	ขโมย

2.1.1.5 หน่วยเสียงกึ่งสระ

2.1.1.5.1 /w-/ ลักษณะเสียงเป็นเสียงกึ่งสระ

เกิดที่ริมฝีปากและเพดานอ่อน ก้อง

ตัวอย่าง	/wi ² / - [wii31]	พัด (กริยา)
	/wa: ⁴ / - [waa41]	ว่า (กริยา)
	/wa:n ³ / - [waan33]	หวาน
	/wat ¹ / - [waat35] ~ [wat35]	หวัด (นาม)

2.1.1.5.2 /j-/ ลักษณะเสียงเป็นเสียงกึ่งสระ

เกิดที่เพดานแข็ง ก้อง

ตัวอย่าง	/ji ⁵ / - [jii45]	ยี่
	/ja: ³ / - [jaa33]	อย่า
	/jiŋ ² / - [jiŋ31] ~ [jiŋ31]	ยิง
	/jɔt ³ / - [jɔɔt33] ~ [jɔt33]	หยอด

หน่วยเสียงพยัญชนะต้น ในภาษาล้านนา มี 21 เสียง นอกจากจะปรากฏเป็นหน่วยเสียงพยัญชนะเดี่ยวแล้ว ยังสามารถปรากฏเรียงกัน 2 หน่วย หน่วยเสียงแรกเป็นหน่วยเสียงพยัญชนะกัก เกิดที่เพดานอ่อนไม่ก้อง ได้แก่ /k-/ และ /kh-/ หน่วยเสียงที่ 2 เป็นหน่วยเสียงกึ่งสระ เกิดที่ริมฝีปากและเพดานอ่อน ก้อง ได้แก่ /w-/ ดังนี้

	1. /kw-/	
ตัวอย่าง	/kwa: ³ / - [kwa ³³]	กว่า
	/kwa: ¹ / - [kwa ¹⁵]	กว้าง
	/kwa: ⁴ / - [kwa ⁴¹]	กว้าง
	/kwa:t ³ / - [kwa ³³ t]	กวาด
	2. /khw-/	
ตัวอย่าง	/khwa: ⁵ / - [khwa ⁴⁵]	คว่ำ
	/khwan ¹ / - [khw ¹⁵ n]	ขวัญ
	/khwa:j ³ / - [khwa ³³ j]	ไขว้, ไหว้
	/khwa: ⁴ / - [khwa ⁴¹]	ขว้าง, ทิ้ง

2.1.2 หน่วยเสียงพยัญชนะท้าย

หน่วยเสียงพยัญชนะ 21 หน่วยนี้ ปรากฏเป็นพยัญชนะท้ายได้ 9 หน่วย
แบ่งได้ 3 ประเภท ตามลักษณะของเสียง คือ

2.1.2.1 หน่วยเสียงกัก มี 4 หน่วย คือ /-p -t -k -ʔ/

2.1.2.2 หน่วยเสียงนาสิก มี 3 หน่วย คือ /-m -n -ŋ/

2.1.2.3 หน่วยเสียงกึ่งสระ มี 2 หน่วย คือ /-w -j/

2.1.2.1 หน่วยเสียงกัก

2.1.2.1.1 /-p/

ตัวอย่าง	/kip ³ / - [kiip ³³] ~ [kip ³³]	กลีบ, จีบ (เช่น จีบกระโปรง)
	/nāp ⁵ / - [naap ⁵⁵] ~ [nāp ⁵⁵]	นับ
	/la:p ⁴ / - [laap ⁴¹]	ลาง
	/top ¹ / - [toop ³⁵] ~ [top ³⁵]	ตบ

2.1.2.1.2 /-t/

ตัวอย่าง	/mit ⁵ / - [miit55] ~ [mit55]	มิด
	/but ³ / - [buut33] ~ [but33]	บุด
	/phot ¹ / - [phoot35] ~ [phot35]	ผด
	/tuat ⁴ / - [tuuat41]	ทวด

2.1.2.1.3 /-k/

ตัวอย่าง	/fak ⁵ / - [faak55] ~ [fak55]	ฟัก
	/cok ¹ / - [cook35] ~ [cok35]	ล้วง
	/kək ³ / - [kwək33] ~ [kək33]	กรอก, ตรอก
	/khək ⁴ / - [khwək41] ~ [khək41]	คอก

2.1.2.1.4 /-ʔ/

ตัวอย่าง	/biʔ ¹ / - [biʔ35] ~ [biʔ35]	บี
	/leʔ ⁵ / - [leeʔ55] ~ [leʔ55]	เละ
	/tuʔ ⁵ / - [tuuʔ55] ~ [tuʔ55]	พระสงฆ์
	/thoʔ ¹ / - [thoʔ35] ~ [thoʔ35]	เถาะ

2.1.2.2 หน่วยเสียงนาสิก

2.1.2.2.1 /-m/

ตัวอย่าง	/mem ⁵ / - [meem45] ~ [mem45]	เม้ม
	/lem ¹ / - [leem15] ~ [lem15]	แหลม
	/tha:m ¹ / - [thaam15]	ถาย
	/tum ³ / - [tuum33] ~ [tum33]	ตุ้ม

2.1.2.2.2 /-ŋ/

ตัวอย่าง	/fa:n ¹ / - [faan15]	ฟาน
	/dun ⁴ / - [duun41] ~ [dun41]	ดุ่น
	/mun ⁵ / - [muun45] ~ [mun45]	มุด(ใช้เฉพาะกับเด็ก)
	/pon ⁴ / - [poon45] ~ [pɔn45]	ปล้น

2.1.2.2.3 /-ŋ/

ตัวอย่าง	/kɛŋ ¹ / - [kɛɛŋ15] ~ [kɛŋ15]	แกง
	/bɨŋ ² / - [bɨɨŋ31] ~ [bɨŋ31]	บึง
	/tɔŋ ⁴ / - [tɔɔŋ41] ~ [tɔŋ41]	ต๋อง
	/fuŋ ⁵ / - [fuunŋ45] ~ [fuŋ45]	ฟุ้ง

2.1.2.3 หน่วยเสียงกึ่งสระ

2.1.2.3.1 /-w/

ตัวอย่าง	/niw ⁵ / - [niiw45] ~ [niw45]	นื้อ
	/mɛw ² / - [mɛɛw31] ~ [mɛw31]	แมว
	/haw ¹ / - [haw15]	เทา
	/na:w ² / - [naaw31]	ยาว

2.1.2.3.2 /-j/

ตัวอย่าง	/khəj ¹ / - [khəɔj15] ~ [khəj15]	เขย
	/kaj ¹ / - [kaj15]	ไกล
	/khuj ⁵ / - [khuuj45] ~ [khuj45]	คู้ย
	/moj ² / - [mooj31] ~ [moj31]	มวย

2.2 หน่วยเสียงสระ

หน่วยเสียงสระในภาษาล้านช้างมี 2 ประเภท คือ หน่วยเสียงสระเดี่ยว และ หน่วยเสียงสระประสม

2.2.1 หน่วยเสียงสระเดี่ยว มี 10 หน่วยคือ / i e ε ð ə a a: u o ɔ/ สระทุกหน่วย ยกเว้น /a/ และ /a:/ ไม่มีคู่เทียบเสียงสระสั้น-ยาว กล่าวได้ว่าความแตกต่างของเสียงสั้น-ยาว ไม่มีความสำคัญทางภาษาศาสตร์* ในพยางค์เปิด** สระทั้ง 8 หน่วยคือ / i e ε ð ə u o ɔ/ จะออกเสียงเป็นเสียงยาวเสมอ ส่วนในพยางค์ปิด*** จะออกเสียงเป็นเสียงยาวหรือเสียงสั้นก็ได้

หน่วยเสียง /a/ ในพยางค์ปิดที่มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงกัก (CVS^T) จะออกเสียงสั้นหรือเสียงยาวก็ได้ แต่ในพยางค์ปิดที่มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงนาสิกหรือกึ่งสระ (CVN^T) จะออกเสียงสั้น เสมอ ทำให้เกิดคู่เทียบเสียงกับสระเสียงยาว [a:] ของหน่วยเสียง /a:/ ตารางที่ 2 แสดงระดับ-ตำแหน่งของลิ้น และลักษณะของริมฝีปาก ของหน่วยเสียงสระเดี่ยว

ตำแหน่งของลิ้น ระดับของลิ้น	ลิ้นส่วนหน้า		
	ลิ้นส่วนหน้า	ลิ้นส่วนกลาง (ค่อนข้างหลัง)	ลิ้นส่วนหลัง
ลักษณะของ ริมฝีปาก	ไม่ทื่อ	ไม่ทื่อ	ทื่อ
สูง	i	ɨ	u
กลาง	e	ə	o
ต่ำ	ε	a a:	ɔ

* คือไม่ทำให้ความหมายของคำเปลี่ยนแปลง

** พยางค์เปิด คือ พยางค์ที่ไม่มีพยัญชนะท้าย

*** พยางค์ปิด คือ พยางค์ที่มีพยัญชนะท้าย

หน่วยเสียงสระทั้ง 10 หน่วย ได้จากคู่เทียบเสียง หรือกลุ่มเทียบเสียง ดังนี้คือ

/i/	[piɪŋ ⁴¹]	บึ้ง
/e/	[peeŋ ⁴¹]	มดตัวโต
/ɛ/	[pɛɛŋ ⁴¹]	แม้ง
/ɨ/	[khɨɨn ¹⁵]	ชิน, ผ่าฟัน
/ə/	[khəəŋ ¹⁵]	สั้น (แทน กระโปรงสั้น)
/a/	[kan ¹⁵]	กัน
/a:/	[kaan ¹⁵]	(สั้น) เจ็บเพราะเป็นแผล
/u/	[kuun ¹⁵]	(ยี่) กูน
/o/	[koon ¹⁵]	โกน
/ɔ/	[kwɔn ¹⁵]	กลอน

2.2.1.1 หน่วยเสียงสระหน้า

2.2.1.1.1 /i/ ลักษณะเสียงเป็นเสียงสระหน้า

ระดับสูง ไม่ห่อริมฝีปาก

/i/ มีเสียงย่อย 2 เสียง คือ

[i] และ [ii]

ในพยางค์เปิด /i/ จะเป็นเสียงยาว คือ [ii]

ในพยางค์ปิด /i/ จะออกเสียงยาวหรือสั้น

ก็ได้ คือ [ii] ~ [i]

ตัวอย่าง	/ni ¹ / - [niɪ15]	หนี
	/si ³ / - [siɪ33]	สี่
	/him ² / - [hiɪm31] ~ [him31]	ริม
	/liit ⁴ / - [liiit41] ~ [liit41]	รีด

2.2.1.1.2 /e/ ลักษณะเสียงเป็นเสียงสระหน้า

ระดับกลาง ไม่ท่อนิมิตปาก

/e/ มีเสียงย่อย 2 เสียง คือ

[e] และ [ee]

ในพยางค์เปิด /e/ จะเป็นเสียงยาว คือ [ee]

ในพยางค์ปิด /e/ จะออกเสียงยาวหรือสั้นก็ได้

คือ [ee] ~ [e]

ตัวอย่าง	/te ² / - [tee31]	คัน
	/ʔe ⁴ / - [ʔee41]	แต่งตัว, ตกแต่ง
	/kem ² / - [keem31] ~ [kem31]	เค็ม
	/cɛp ¹ / - [ceɛp35] ~ [cɛp35]	เจ็บ

2.2.1.1.3 /ɛ/ ลักษณะเสียงเป็นเสียงสระหน้า

ระดับต่ำ ไม่ท่อนิมิตปาก

/ɛ/ มีเสียงย่อย 2 เสียง คือ

[ɛ] และ [ɛɛ]

ในพยางค์เปิด /ɛ/ จะเป็นเสียงยาว คือ [ɛɛ]

ในพยางค์ปิด /ɛ/ จะออกเสียงยาวหรือสั้นก็ได้

คือ [ɛɛ] ~ [ɛ]

ตัวอย่าง	/hɛ ² / - [hɛɛ31]	ผ้าเนื้อละเอียดใช้พาดบ่า
	/pɛ ³ / - [pɛɛ33]	แห่
	/ŋɛn ⁵ / - [ŋɛɛn45] ~ [ŋɛn45]	(ก้น)โค้งงอนจนเกินงาม
	/kɛʔ ¹ / - [kɛɛʔ35] ~ [kɛʔ35]	แกะ

2.2.1.2 หน่วยเสียงสระกลาง

2.2.1.2.1 /ɨ/ ลักษณะเสียงเป็นเสียงสระกลาง

ค่อนข้างหลัง ระดับสูง ไม่ท่อนิมิตปาก

/ɨ/ มีเสียงย่อย 2 เสียง คือ

[ɨ] และ [ɨɨ]

ในพยางค์เปิด /ɨ/ จะเป็นเสียงยาว คือ [ɨɨ]

ในพยางค์ปิด /ɨ/ จะออกเสียงยาวหรือ

สั้นก็ได้ คือ [ɨɨ] ~ [ɨ]

ตัวอย่าง	/khɨ ² / - [khɨɨ31]	คือ, เหมือน
	/ʔɨ ³ / - [ʔɨɨ33]	แจ้ง, เอ่อ
	/fɨn ⁵ / - [fɨɨn45] ~ [fɨn45]	ฟัน
	/pɨk ¹ / - [pɨɨk35] ~ [pɨk35]	บึก

2.2.1.2.2 /ə/ ลักษณะเสียงเป็นเสียงสระกลาง

ค่อนข้างหลัง ระดับกลาง ไม่ท่อนิมิตปาก

/ə/ มีเสียงย่อย 2 เสียง คือ

[ə] และ [əə]

ในพยางค์เปิด /ə/ จะเป็นเสียงยาว คือ [əə]

ในพยางค์ปิด /ə/ จะออกเสียงยาวหรือสั้นก็ได้

คือ [əə] ~ [ə]

ตัวอย่าง	/hə ³ / - [həə33]	เห่อ
	/bən ² / - [bəən31] ~ [bən31]	แจ๋อ
	/mət ¹ / - [məət35] ~ [mət35]	หมด
	/lək ⁵ / - [ləək55] ~ [lək55]	ลือก

2.2.1.2.3 /a/ ลักษณะเสียงเป็นเสียงสระกลาง

ค่อนข้างหลัง ระดับต่ำ ไม่ทอริมฝีปาก

ในโครงสร้างพยางค์แบบ C(C)VN^T

ออกเสียงเป็นเสียง [a]

ในโครงสร้างพยางค์แบบ CVS^{1,5}

ออกเสียงสั้นหรือยาวก็ได้ คือ [a] ~ [aa]

ตัวอย่าง หน่วยเสียง /a/ ในโครงสร้างแบบ C(C)VN^T

/khwan²/ - [khwan31]

ควัน

/khaw³/ - [khaw33]

เข่า

/haj¹/ - [haj15]

ไห

/haj⁴/ - [haj41]

ไร่, ร่องไห

ตัวอย่าง หน่วยเสียง /a/ ในโครงสร้างแบบ CVS^{1,5}

/dat¹/ - [dat35] ~ [daat35]

ดัด

/mat⁵/ - [mat55] ~ [maat55]

มัด

/kak¹/ - [kak35] ~ [kaak35]

กัก

/ha⁵/ - [haʔ55] ~ [haaʔ55]

ปลาไร่

2.2.1.2.4 /a:/ ลักษณะเสียง เป็น เสียงสระกลาง

ค่อนข้างหลัง ระดับต่ำ ไม่ห่อริมฝีปาก เสียงยาว

ตัวอย่าง	/pha: ³ / - [phaa33]	ผ่า
	/khwa:n ¹ / - [khwaan15]	ขวาน
	/ha:j ⁵ / - [haaj45]	ร้าย, คี้อ
	/da:t ³ / - [daat33]	ดาต

2.2.1.3 หน่วยเสียงสระหลัง

2.2.1.3.1 /u/ ลักษณะเสียง เป็น เสียงสระหลัง

ระดับสูง ห่อริมฝีปาก

/u/ มีเสียงย่อย 2 เสียง คือ

[u] และ [uu]

ในพยางค์เปิด /u/ จะเป็นเสียงยาวคือ [uu]

ในพยางค์ปิด /u/ จะออกเสียงยาว

หรือสั้นก็ได้ คือ [uu] ~ [u]

ตัวอย่าง	/hu ¹ / - [huu15]	หู
	/cum ⁴ / - [cuum41] ~ [cum41]	หุ่ม, ชื่น
	/nup ⁵ / - [nup55] ~ [nup55]	งอบ
	/ʔut ¹ / - [ʔuut35] ~ [ʔut35]	อุต

2.2.1.3.2 /o/ ลักษณะเสียง เป็น เสียงสระหลัง

ระดับกลาง ห่อริมฝีปาก

/o/ มีเสียงย่อย 2 เสียง คือ

[o] และ [oo]

ในพยางค์เปิด /o/ จะเป็นเสียงยาว คือ [oo]

ในพยางค์ปิด /o/ จะออกเสียงยาว

หรือสั้นก็ได้ คือ [oo] ~ [o]

ตัวอย่าง /ʔo²/ - [ʔoo31]   ชั้นขนาดกลาง, ชั้นที่ใช้ดวงข้าวสาร
 /mon⁵/ - [moon45] ~ [mon45]   หลุม
 /khot¹/ - [khoot35]~[khot35]   ขด
 /cot¹/ - [coot35]~[cot35]   จด

2.2.1.3.3 /ɔ/ ลักษณะเสียงเป็นเสียงสระหลัง

ระดับต่ำ ท่อริมฝีปาก

/ɔ/ มีเสียงย่อย 2 เสียง คือ

[ɔ] และ [ɔɔ]

ในพยางค์เปิด /ɔ/ จะเป็นเสียงยาว คือ [ɔɔ]

ในพยางค์ปิด /ɔ/ จะออกเสียงยาว

หรือสั้นก็ได้ คือ [ɔɔ] ~ [ɔ]

ตัวอย่าง /cɔ⁴/ - [cɔɔ41]   ช่อ
 /ton³/ - [toon33]~[ton33]   ชัน
 /hot⁴/ - [hoot41]~[hot41]   ถึง
 /kɔ¹/ - [kɔɔ35]~[kɔ35]   เกาะ

2.2.2 หน่วยเสียงสระประสม หรือหน่วยเสียงสระเลื่อน มี 2 หน่วย คือ

/ia/ และ /ua/ ได้จากคู่เทียบเสียง ดังนี้คือ

/ia/ [kiian15]   เกรียน

/ua/ [kuuan15]   กวน

2.2.2.1 /ia/ ลักษณะเสียงเริ่มจากเสียงสระหน้า ระดับสูง

ไม่ทอริมฝีปาก เลื่อนลงไปที่เสียงสระกลาง ระดับต่ำ ไม่ทอริมฝีปาก

ในโครงสร้างพยางค์เปิด และโครงสร้างพยางค์ปิดแบบ

CVVN^T และ CVVS³⁻⁴/ia/จะเป็นเสียงยาวคือ [iia]

ในโครงสร้างพยางค์ปิดแบบ CVVS^{1,5}/ia/จะออกเสียงยาว

หรือสั้นก็ได้ คือ [iia] ~ [ia]

ตัวอย่าง	/fia ² / - [fiia31]	คลอเคลีย (แฝงความรู้สึกรำคาญ)
	/hiak ⁴ / - [hiia41]	เรียก
	/kiaw ⁵ / - [kiiaw45]	เคี้ยว
	/tia ⁵ / - [tiia [?] 55] ~ [tia [?] 55]	งอมมาก

2.2.2.2 /ua/ ลักษณะเสียงเริ่มจากเสียงสระหลัง ระดับสูง

ทอริมฝีปาก เลื่อนลงไปที่เสียงสระกลาง ระดับต่ำ ไม่ทอริมฝีปาก

ในโครงสร้างพยางค์เปิด และโครงสร้างพยางค์ปิดแบบ

CVVN^T และ CVVS³⁻⁴/ua/จะเป็นเสียงยาว คือ [uua]

ในโครงสร้างพยางค์ปิดแบบ CVVS^{1,5}[ua] จะออกเสียงยาว

หรือสั้นก็ได้ คือ [uua] ~ [ua]

ตัวอย่าง	/khua ¹ / - [khua15]	สะพาน
	/kuat ³ / - [kuuat33]	กวาด
	/muan ⁴ / - [muuan41]	สนุก
	/kuak ¹ / - [kuuak35] ~ [kuak35]	กวัค

2.3 หน่วยเสียงวรรณยุกต์

ในวิทยานิพนธ์นี้ ใช้กล่องทดสอบเสียงวรรณยุกต์ ของวิลเลียม เจ เกิดนีย์ ซึ่ง อีระพันธ์ ล.ทองคำ ได้แปลไว้ใน "คำสำหรับทดสอบเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่น" (อีระพันธ์ ล.ทองคำ 2521: 15) ดังนี้คือ

ตารางที่ 3 กล่องทดสอบเสียงวรรณยุกต์

		A	B	C	D-สั้น	D-ยาว
เสียงต้นเมื่อ เกิดการแบ่งแยก วรรณยุกต์	เสียงโฆชะ-เสียดแทรก *s hm ph ฯลฯ	1	5	9	13	17
	อโฆชะ-ลิลิล-กัก *p ฯลฯ	2	6	10	14	18
	ช่องเส้นเสียง * ? ?b ฯลฯ	3	7	11	15	19
	เสียงโฆชะ * b m l z ฯลฯ	4	8	12	16	20
		พยางค์ เป็น			พยางค์ตาย	

คำสำหรับใช้ทดสอบ

แถว A

ช่อง 1

huu

"ฮู"

khaa

"ชา"

hua

"ฮัว"

ห้อง 2

pīi	"ปี"
taa	"ตา"
kin	"กิน"

ห้อง 3

bin	"บิน"
dεεŋ	"แดง"
daau	"ดาว"

ห้อง 4

mɯɯ	"มี"
khwaa i	"ควาย"
naa	"นา"

แถว B

ห้อง 5

kha i	"ไข"
phaa	"ผ้า"
khau	"เข้า"

ห้อง 6

paa	"ป่า"
ka i	"ไก่"
kεε	"แก"

ช่อง 7

baa	"บ่า"
baau	"บ่าว"
daa	"ดำ"

ช่อง 8

phii	"พี"
phoo	"พ้อ"
rai	"ไร่"

แถว C

ช่อง 9

khau	"ข้าว"
sua	"เสือ"
khaa	"ฆ่า"
khai	"ไข"
haa	"ห้า"

ช่อง 10

paa	"ป้า" (พี่สาวของพ่อแม่)
klaa	"ข้าวกลั่ว"
tom	"ต้ม"

ช่อง 11

baa	"บ้า"
baan	"หมู่บ้าน"
?aa	"อ้าปาก"

ชื่อง 12

nam	"น้ำ"
นวง	"น้อง"
mai	"ไม้"
maa	"ม้า"

แถว D - สั้น

ชื่อง 13

mat	"หมัด"
suk	"สุข"
phak	"ผัก"

ชื่อง 14

kop	"กบ"
táp	"ตบ"
tɛp	"เจ็บ"

ชื่อง 15

bet	"เบ็ด"
dip	"ดิบ"
ʔok	"อก"

ชื่อง 16

nok	"นก"
mat	"มัด"
lak	"ลัก"

แถว D - ยาว

ช่อง 17

khaat	"ขาด"
ɲwak	"เหงือก"
haap	"ทาบ"

ช่อง 18

poot	"ปอด"
plik	"ปีก"
took	"ดอก"

ช่อง 19

deet	"แดด"
ʔaap	"อาบ"
dook	"ดอก"

ช่อง 20

mit	"มีด"
luuk	"ลูก"
lwat	"เลือด"
nook	"นอก"

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นอกจากใช้คำในตารางทดสอบเสียงวรรณยุกต์ของ วิลเลียม เจ เก็ดนีย์ แล้ว ผู้วิจัยยังได้เพิ่มเติมคำที่ใช้ทดสอบเสียงวรรณยุกต์อีกหลายคำ และได้ผลสรุปดังนี้

ตารางที่ 4 ลักษณะเสียงวรรณยุกต์ในภาษาถิ่นยวนสี่คว

	A	B	C	DS	DL
1	V	┐	∧	Y	┐
2	V	┐	∧	Y	┐
3	h	┐	∧	Y	┐
4	h	∧	┐	┐	∧

จากตารางแสดงเสียงวรรณยุกต์ดังกล่าว สรุปได้ว่าหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาถิ่นยวนสี่คว มี 5 หน่วย คือ

1. หน่วยเสียงขึ้น
ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะใช้หมายเลข /1/ แทนหน่วยเสียงขึ้น
2. หน่วยเสียงกลาง-ตก
ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะใช้หมายเลข /2/ แทนหน่วยเสียงกลาง-ตก
3. หน่วยเสียงกลางระดับ
ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะใช้หมายเลข /3/ แทนหน่วยเสียงกลางระดับ

4. หน่วยเสียงสูง-ตก

ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ จะใช้หมายเลข /4/ แทนหน่วยเสียงสูง-ตก

5. หน่วยเสียงสูง

ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ จะใช้หมายเลข /5/ แทนหน่วยเสียงสูง

/1/ หน่วยเสียงขึ้น

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ /1/ มีเสียงย่อย 2 เสียง คือ เสียงต่ำ-ขึ้น [15]

ปรากฏเฉพาะในพยางค์เป็น* และเสียงกลาง-ขึ้น [35] ปรากฏเฉพาะในพยางค์ตาย**

ก. เสียงต่ำ-ขึ้น [15] คือเสียงวรรณยุกต์ที่มีจุดเริ่มต้นของเสียงอยู่

ในระดับต่ำ แล้วค่อย ๆ เปลี่ยนระดับสูงขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงระดับสูงสุด

ตัวอย่าง	/phi ¹ / - [phi _{i15}]	ผี
	/fa: ¹ / - [faa _{i15}]	ฝา
	/thaj ¹ / - [thaj _{i15}]	ไถ
	/khwān ¹ / - [khwān _{i15}]	ขวัญ

ข. เสียงกลาง-ขึ้น [35] คือเสียงวรรณยุกต์ที่มีจุดเริ่มต้นของเสียง

อยู่ในระดับกลาง แล้ว เปลี่ยนระดับสูงขึ้น จนถึงระดับสูงสุด.

ตัวอย่าง	/cap ¹ / - [caap ₃₅] ~ [cāp ₃₅]	จับ
	/kat ¹ / - [kaat ₃₅] ~ [kat ₃₅]	กัด
	/tak ¹ / - [taak ₃₅] ~ [tak ₃₅]	ตัด
	/phi? ¹ / - [phi _{i?35}] ~ [phi? ₃₅]	ผลิ

* พยางค์เป็น หมายถึง พยางค์ที่มีสระเสียงยาวไม่มีตัวสะกด หรือพยางค์ที่มี

พยัญชนะท้ายเป็น /-m -n -ŋ -w -j/

** พยางค์ตาย หมายถึง พยางค์ที่มีสระเสียงสั้น หรือสระเสียงยาวที่มีพยัญชนะท้ายเป็น

/-p -t -k -ʔ/

/2/ หน่วยเสียงกลาง-ตก

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ /2/ มีลักษณะเสียงเป็นเสียงกลาง-ตก [31]

จุดเริ่มต้นของเสียงอยู่ในระดับกลาง แล้วค่อย ๆ ลดระดับตกลงมาถึงระดับต่ำสุด

หน่วยเสียง/2/ จะปรากฏในพยางค์เป็น

ตัวอย่าง	/be ² / - [bee31]	แบ
	/ka: ² / - [kaa31]	คา
	/d+iŋ ² / - [di+iŋ31] ~ [diŋ31]	ดิง
	/tha:j ² / - [thaa31]	ทาย

/3/ หน่วยเสียงกลางระดับ

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ /3/ มีลักษณะเสียงเป็นเสียงกลางระดับ [33]

จุดเริ่มต้นของเสียงอยู่ในระดับกลาง (สูงกว่าจุดเริ่มต้นของเสียงกลาง-ขึ้น [35]

เล็กน้อย) แล้วระดับเสียงจะสูงขึ้นเล็กน้อย ถ้าเป็นพยางค์เป็น ในตอนท้ายพยางค์ ระดับเสียงจะลดลงมาต่ำกว่าจุดเริ่มต้นของเสียงเล็กน้อย ถ้าเป็นพยางค์ตาย ในตอนท้ายพยางค์จะอยู่ระดับเดียวกับจุดเริ่มต้นของเสียง หน่วยเสียง /3/ จะปรากฏทั้งในพยางค์เป็นและพยางค์ตาย

ตัวอย่าง	/pha: ³ / - [phaa33]	ผ่า
	/mu ³ / - [muu33]	หมู
	/cek ³ / - [cee33] ~ [cek33]	แจก
	/tɔp ³ / - [tɔɔp33] ~ [tɔp33]	ตอป

/4/ หน่วยเสียงสูง-ตก

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ /4/ มีลักษณะเสียงเป็นเสียงสูง-ตก [41]

จุดเริ่มต้นของเสียงอยู่ในระดับสูง แล้วค่อย ๆ เปลี่ยนระดับตกลงมาเรื่อย ๆ จนถึง

ระดับต่ำสุด หน่วยเสียง /4/ จะปรากฏทั้งในพยางค์เป็น และพยางค์ตาย

ตัวอย่าง	/ni ⁴ / - [nii41]	นี่,หนี
	/ton ⁴ / - [toon41] ~ [ton41]	ตัน
	/hut ⁴ / - [huut41] ~ [hut41]	หุด
	/pok ⁴ / - [pook41] ~ [pok41]	โยก

/5/ หน่วยเสียงสูง

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ /5/ มีเสียงย่อย 2 เสียง คือ เสียงสูง-ขึ้น

[45] ปรากฏเฉพาะในพยางค์เป็น และเสียงสูงระดับ [55] ปรากฏเฉพาะในพยางค์ตาย

ก. เสียงสูง-ขึ้น [45] คือ เสียงวรรณยุกต์ที่มีจุดเริ่มต้นของเสียง

อยู่ในระดับสูง แล้วค่อย ๆ เลื่อนระดับสูงขึ้นอีก ในตอนท้ายพยางค์ระดับจะตกลงเล็กน้อย

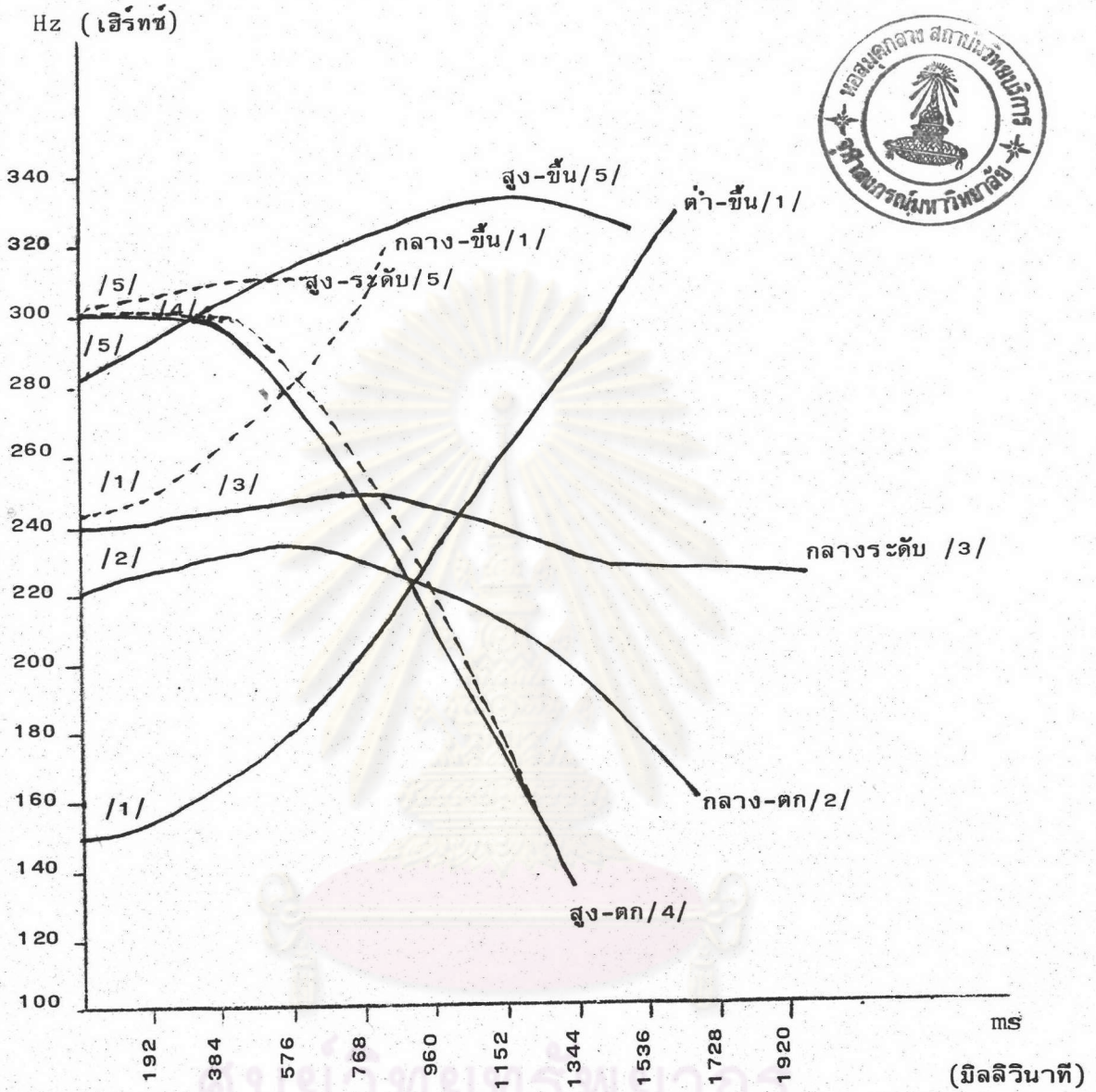
ตัวอย่าง	/tɛ ⁵ / - [tɛɛ45]	แท้
	/su ⁵ / - [suu45]	สู้
	/khwa: ⁵ / - [khwaa45]	คว่า
	/ca:ŋ ⁵ / - [caan45]	ข้าง

ข. เสียงสูงระดับ [55] คือ เสียงวรรณยุกต์ที่มีจุดเริ่มต้นของเสียง

อยู่ในระดับสูง แล้วจบลงที่ระดับเดียวกัน

ตัวอย่าง	/chit ⁵ / - [chiit55] ~ [chit55]	ชิด
	/pik ⁵ / - [piik55] ~ [pik55]	พริก, พลิก, ทันทนา
	/kap ⁵ / - [kaap55] ~ [kap55]	คับ
	/tia ⁵ / - [tiaa55] ~ [tia55]	งอมมาก

แผนภูมิที่ 1 แสดงลักษณะของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาถิ่นยวนสี่ควาตจากแผ่นภาพคลื่นเสียง

ศูนย์วิจัยการแพทย์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย